

Ons kenmerk: 14.119273

Relatie met: 14.118479

GEMEENTE
Schagen

Reg.nr.: 14.119273

Hervorming huishoudelijke hulp

op zoek naar nieuwe oplossingen

december 2014

Inlichtingen bij

Nancy Peeters, Strategisch beleidsmedewerker samenlevingszaken

Afdeling

Samenleving

Doorkiesnummer

(0224) 210 587

Inhoud

1

Inleiding en context.....	5
Waarop heeft dit stuk betrekking?	5
Nieuwe wettelijke kaders.....	5
Context Sociaal Domein	5
Relevante ontwikkelingen in de samenleving	5
Huidige situatie huishoudelijke hulp	6
Eigen bijdrage klant.....	6
Financiële kaders	6
Huishoudelijke Hulp Toelage	7
Hoofdstuk 1: Dilemma's	8
Dilemma 1: moeten we de korting op het budget volledig door laten werken op huishoudelijke hulp?	8
Dilemma 2: moeten we nog een algemene of maatwerkvoorziening in stand houden?	8
Dilemma 3: nu we beperkte middelen hebben, wie moeten we dan nog schoonmaakondersteuning bieden?	8
Dilemma 4: Als een inwoner het schoonmaken niet kan betalen en ook geen eigen oplossingen heeft, wat dan?	9
Eisen aan mogelijke oplossing	9
Hoofdstuk 2: Financiële impact van de verandering.....	10
HH2.....	10
Budgetten 2016	10
Uitgangspunten nieuwe oplossing.....	11
Betrokken bij dit proces.....	11
Aanbieders	11
Wmo-adviesraden	11
Mogelijke scenario's.....	12
Scenario 1: halveren uurtarief.....	12

Scenario 2: halveren uren.....	12
Scenario 3: de gemeente draagt alleen nog bij aan een schoon huis als geen andere oplossing is en doet dit via bijzondere bijstand	12
Hoofdstuk 4: Uitvoering en mogelijke risico's.....	14
Uitvoering scenario 3	14
Financiële impact scenario 3	14
Overgangsrecht bestaande klanten	15
Nieuwe klanten.....	15
Rol van het wijkteam	15
PGB	15
Zorgen en risico's.....	16
Communicatie.....	19
Conclusie	20
Bijlagen.....	21
Bijlage 1: Financiële berekeningen gevolgen gemeente Hollands Kroon	21
Bijlage 2: Financiële berekeningen gevolgen gemeente Schagen	22
Bijlage 3: Huidige manier van berekenen van eigen bijdrage huishoudelijke hulp	23
Bijlage 4: Advies Wmo-adviesraad Hollands Kroon.....	24
Bijlage 5: Advies Wmo-adviesraad Schagen	26

Inleiding en context

Door verandering van wettelijke en financiële kaders vanaf 2015 moeten gemeenten zich bezinnen op hervorming van de huishoudelijke hulp (HH). De gemeenten Hollands Kroon en Schagen pakken dit samen op. In dit stuk beschrijven we de nieuwe wettelijke en financiële kaders, doen we een voorstel voor hervorming van de huishoudelijke hulp en bespreken we welke maatregelen we nemen om de impact op inwoners en medewerkers in de zorg te beperken.

De wetswijziging en wijziging in de budgetten die betrekking hebben op huishoudelijke hulp, hebben tot veel onrust en vragen in de samenleving geleid. Bijna dagelijks zijn er verhalen in kranten en nieuwsuitzendingen over dit onderwerp. De huidige klanten van huishoudelijke hulp, hun omgeving, aanbieders en medewerkers huishoudelijke hulp maken zich zorgen over wat er komen gaat en waarschuwen voor wat er mis kan gaan: ouderen zouden vereenzamen en vervuilen als de hulp wegvalt, gemeenten mogen de hulp niet stopzetten zonder te kijken naar de situatie van de klant en een groot aantal mensen dreigt hun baan te verliezen.

We zijn ons bewust van de grote impact van de besluiten die we nemen rondom huishoudelijke hulp. Daarom hebben we een groot aantal scenario's bekeken om de toekomst vorm te geven. Voor we mogelijke scenario's met u bespreken, willen we u eerst de context schetsen van huishoudelijke hulp zoals die nu verstrekt wordt. We willen u laten zien met welke dilemma's en financiële gevolgen we te maken hebben. Ook stellen wij u de best mogelijke oplossing voor, zoals we die voor onze situatie zien. Tot slot gaan we in op de zorgen die in de samenleving spelen en zorgvuldigheidsmaatregelen die we nemen.

Waarop heeft dit stuk betrekking?

Dit stuk heeft alleen betrekking op de zogenaamde HH1-dienstverlening, die ingezet wordt om woningen schoon te maken. De dienstverlening HH2 (waar ook een begeleidende component in zit) valt buiten de reikwijdte van deze nota.

Nieuwe wettelijke kaders

Op 1 januari 2015 treedt de nieuwe Wmo in werking. Onder deze wet is het schoonmaken van een huis in eerste instantie de eigen verantwoordelijkheid van onze inwoners, eventueel met hulp van hun omgeving of door inzet van eigen financiële middelen. De gemeente is niet meer verantwoordelijk voor het resultaat 'schoon huis', zoals in de oude Wmo nog wel het geval was. Gemeenten moeten wel zorgdragen voor een gestructureerd huishouden als inwoners dit niet zelf kunnen. We hebben het dan meer over het voeren van de regie over het huishouden dan over het schoonmaken van het huis. Deze verantwoordelijkheid hebben we nu ook en pakken we op in de vorm van het product HH2, al zien we daarin nog een combinatie van regievoering en schoonmaken. We starten begin 2015 met het ontwikkelen van nieuw beleid op gebied van wat we nu nog HH2 noemen.

Context Sociaal Domein

Binnen het Sociaal Domein hebben de gemeenten Hollands Kroon en Schagen een aantal uitgangspunten vastgesteld. Belangrijk is dat we uitgaan van eigen verantwoordelijkheid, eigen kracht en zelfredzaamheid van onze inwoners. Voor de meest kwetsbare inwoners, die dit niet zelf kunnen, zorgen we voor een vangnet.

De eigen verantwoordelijkheid voor een schoon huis sluit aan bij andere ontwikkelingen in het Sociaal Domein, zoals we die landelijk en in onze regio zien. Inwoners zijn in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het oplossen van hun problemen. Ze kunnen hierbij ondersteuning gebruiken van mensen uit hun netwerk. Als er geen netwerk is, willen we inwoners helpen om dit op te bouwen. Pas als er geen mogelijkheid voor de hulpvrager is om zelf of met het eigen netwerk een oplossing te zoeken, komt de gemeente in beeld.

Relevante ontwikkelingen in de samenleving

In de huidige Wmo is het huishouden een doel op zich, precies omschreven in de wet. De criteria voor 'schoon' waren gebaseerd op de werkwijze van de AWBZ en de gangbare opvattingen uit de jaren rond de eeuwwisseling.

Tegenwoordig steken mensen minder tijd in het huishouden. Er zijn meer handige apparaten gekomen die ons het werk uit handen nemen. We zien in de samenleving steeds vaker dat beide partners werken en dat de huishoudelijke activiteiten zich beperken tot het hoogst noodzakelijke. Het huishouden moet een zekere structuur hebben. De huishouding is meer een middel geworden, dat bijdraagt aan het kunnen functioneren van de verschillende gezinsleden. De omschrijving uit de nieuwe Wmo sluit aan bij het huishouden als middel. Doel is dat de burger kan participeren en zo veel mogelijk zelfredzaam is. Daarbij moet de huishouding geen obstakel zijn. Het hoeft niet overal spiek en span te zijn, maar het huishouden moet op orde zijn. Ook speelt de ontwikkeling dat we de komende jaren een dubbele vergrijzing van onze bevolking zien. Met de dubbele vergrijzing neemt het aantal kwetsbare ouderen op hoge leeftijd toe en zien we verzwaring van de problematiek. In de regio Noordkop slaat de vergrijzing zelfs nog iets harder toe dan gemiddeld in Nederland. Daarnaast speelt dat ouderen steeds langer thuis (moeten) blijven wonen. De zorg in Nederland wordt hier steeds meer op ingericht. Deze ontwikkelingen dwingen ons om extra kritisch te kijken naar de financiële ruimte die we hebben op budgetten die (voornamelijk) bedoeld zijn voor ouderen.

Huidige situatie huishoudelijke hulp

Op dit moment nemen we huishoudelijke hulp af van gecontracteerde aanbieders. Het uurtarief van € 21 is tot stand gekomen na aanbesteding. De gemeente Hollands Kroon neemt in 2014 naar verwachting 89.652 uur HH1 af, de gemeente Schagen 87.488 uur. De gemeenten Hollands Kroon en Schagen hebben op dit moment elk ongeveer 750 klanten HH1. Deze cijfers zijn gebaseerd op beschikbare cijfers tot en met het derde kwartaal van 2014, op het moment dat we deze nota schrijven.

Eigen bijdrage klant

Klanten betalen op dit moment een eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp die inkomensafhankelijk is. Deze wordt verrekend door het CAK, die ook rekening houdt met andere eigen bijdragen (bv. scootmobiel, AWBZ-zorg). Voor deze eigen bijdrage is voor minima vergoeding via de regels van de bijzondere bijstand mogelijk. Voor mensen met weinig vermogen een inkomen boven de 110% van de voor hen geldende bijstandsnorm gaan we er vanuit dat 35% van het inkomen hierboven als draagkracht kan worden beschouwd. Vanuit deze draagkracht kunnen zij een eigen bijdrage betalen voor huishoudelijke hulp. Het deel van de eigen bijdrage dat boven hun draagkracht komt, kan vergoed worden volgens de regels van bijzondere bijstand.

Financiële kaders

Onze gemeenten krijgt vanaf 2016 een korting te verwerken op de inkomsten voor huishoudelijke hulp (onderdeel van de Wmo-integratieuitkering). Vanuit deze inkomsten betalen we nu HH1 en HH2. In 2015 wordt al een groot deel van deze vermindering doorberekend in onze begrotingen. Wat dit exact betekent voor onze gemeenten vindt u in onderstaande tabel.

Tabel 1: Budgetten (HH1 en HH2) in begrotingen 2014, 2015 en 2016 voor de gemeenten Hollands Kroon en Schagen in euro's plus de korting HH1

	Budget HH (HH1+HH2) in begroting 2014	Budget HH (HH1+HH2) in begroting 2015	Budget HH (HH1+HH2) in begroting 2016	Korting ten laste van HH1 ten opzichte van begroting 2014
Hollands Kroon	2.459.525	1.959.525	1.759.525	700.000
Schagen	2.662.686	2.031.852	1.860.532	802.154

Zoals u ziet heeft dit een behoorlijke impact op onze begroting. De gemeente Hollands Kroon heeft een daling van de Wmo-integratieuitkering van jaarlijks € 700.000 voor HH1 verwerkt in de begroting. Voor de gemeente Schagen bedraagt dit jaarlijks € 802.154. Naast de gewijzigde wettelijke en inhoudelijke kaders, is dit een stevige prikkel om te kijken hoe we de toekomst van huishoudelijke hulp vorm gaan geven.

Huishoudelijke Hulp Toelage

In 2015 en 2016 heeft VWS extra budget beschikbaar gesteld (Huishoudelijke Hulp Toelage) om arbeidsmarkteffecten van deze bezuiniging te verzachten. Onze gemeenten hebben hiervoor een aanvraag ingediend. We hebben op het moment dat dit stuk geschreven wordt nog geen uitsluitel over of we deze middelen kunnen inzetten. We moeten ons wel realiseren dat dit incidentele gelden zijn, waarop we niet ons op langere termijnbeleid kunnen baseren. Ondanks de mogelijke beschikbaarheid van de Huishoudelijke Hulp Toelage, moeten we zorgen dat we klaar zijn voor de toekomst en ons hier op voorbereiden. Deze nota gaat dan ook over de oplossingen voor de uitdagingen die we voor de langere termijn gesteld zien.

Hoofdstuk 1: Dilemma's

De hierboven geschetste veranderingen stellen ons voor een aantal dilemma's: we hebben een verantwoordelijkheid naar de klanten die het betreft om alles zo goed mogelijk te regelen, voor zover ze dat niet zelf kunnen. En we hebben een verantwoording naar al onze inwoners om verstandig met de beschikbare middelen om te gaan. Dit stelt ons voor een aantal dilemma's die we hieronder bespreken. Bij elk dilemma geven we beargumenteerd aan hoe wij hier over denken. Onze antwoorden op de dilemma's leveren een aantal eisen op waaraan een mogelijke oplossing moet voldoen.

Dilemma 1: moeten we de korting op het budget volledig door laten werken op huishoudelijke hulp?

De korting is zo groot dat we in ieder geval actie moeten ondernemen en ons moeten bezinnen over hoe we het resterend budget besteden. We kunnen het ons niet veroorloven om structureel niets te veranderen. Beide gemeenten kunnen de inwoner wel een goede overgang naar de nieuwe situatie garanderen en vinden dit ook wenselijk. In Hollands Kroon verandert er daarom in 2015 niets op gebied van huishoudelijke hulp. Pas vanaf 2016 gaan inwoners wat merken van de keuzes die we nu maken en gaat het nieuwe beleid in. In Schagen merken inwoners dat iets eerder. De raad besluit hier begin februari (naar verwachting) over het toekomstige scenario. Bestaande klanten vallen vanaf 1 september onder het nieuwe beleid. De VNG adviseert gemeenten om minimaal een half jaar overgangstermijn te bieden, zodat klanten in die tijd kunnen wennen aan een nieuwe situatie en andere oplossingen kunnen zoeken. Beide gemeenten zijn van plan om hier ruimschoots aan te voldoen. Daarnaast verwachten zij gebruik te kunnen maken van de middelen in het kader van de Huishoudelijke Hulp Toelage en kunnen dan een verlengde overgangstermijn bieden.

In 2015 berekenen we de korting dus nog niet volledig door in onze begroting.

Dilemma 2: moeten we nog een algemene of maatwerkvoorziening in stand houden?

De nieuwe Wmo en onze eigen kaders in het Sociaal Domein gaan er vanuit onze inwoners zelfredzame mensen zijn die grip op hun eigen leven hebben. Voor een deel van de inwoners die nu huishoudelijke hulp ontvangen, geldt dit niet: zij houden in de toekomst recht op HH2 (of een nog nader te ontwikkelen product dat voorziet in de regiefunctie). De overige inwoners zijn in onze ogen mensen die prima zelf hun schoonmaakondersteuning kunnen organiseren. Indien nodig kan de wijkteammedewerker bij de opstart of overgang naar de nieuwe situatie meedenken over wat voor deze persoon de beste oplossing is.

Omdat we te maken hebben met zelfredzame inwoners, kunnen zij afspraken maken met wie zij willen: bestaande aanbieders huishoudelijke hulp, schoonmaakbedrijven, ZZP-ers, bemiddelingsbedrijven die huishoudelijke hulpen bemiddelen of met iemand die een paar uur wil bijverdienen met het schoonmaken van een huis. De markt voorziet op dit moment al ruim in aanbod en er is voldoende keuze. Het in stand houden van een algemene voorziening of maatwerkvoorziening heeft op dit moment geen meerwaarde voor de klant. Vanuit de klant gedacht ontbreekt niet alleen de meerwaarde maar kan een private oplossing zelfs goedkoper zijn.

Dilemma 3: nu we beperkte middelen hebben, wie moeten we dan nog schoonmaakondersteuning bieden?

Gemeenten worden gekort op de Wmo-integratieuitkering omdat er in de nieuwe Wmo vanuit wordt gegaan dat het schoonhouden van een huis in eerste instantie de verantwoordelijkheid is van de bewoner(-s). Op het gebied van een gestructureerd huishouden heeft de gemeente nog wel een taak. Naar de huidige uitvoeringspraktijk vertaald, betekent dit dat we als gemeenten geen taak meer hebben om HH1 in stand te houden, wel om een variant op HH2 te blijven bieden. Hierin zit immers de regiefunctie die noodzakelijk is voor het structureren van een huishouden. Daarom blijft de discussie over HH2 ook buiten de reikwijdte van deze nota.

Om te stellen dat we HH1 compleet kunnen afschaffen zou te kort door de bocht geredeneerd zijn. Er zullen altijd inwoners zijn die niet zelf in staat zijn om hun huis schoon te houden. Als dit niet lukt, moeten zij in eerste instantie bekijken of hulp uit hun omgeving mogelijk is. Als zij dat wenselijk

vinden, kan een medewerker van het wijkteam meezoeken naar eigen oplossingen of oplossingen uit de omgeving. Een betaalde hulp die de klant zelf kan inhuren, behoort ook tot de oplossingen die in dit gesprek meegenomen worden. Mogelijk kunnen zij eigen middelen aanwenden om iemand tegen betaling te laten schoonmaken, zoals dat tegenwoordig ook in veel andere huishoudens gebruikelijk is. Hulp bieden in schoonmaakondersteuning doen we alleen nog bij die inwoners voor wie we geen enkele andere mogelijkheid kunnen vinden.

Dilemma 4: Als een inwoner het schoonmaken niet kan betalen en ook geen eigen oplossingen heeft, wat dan?

Het is in onze samenleving algemeen gebruikelijk dat mensen die geen beperking hebben eventuele hulp in de huishouding zelf betalen, als zij hiervoor voldoende middelen hebben. We zijn het normaal gaan vinden dat dit anders is zodra iemand beperkingen ervaart door ouderdom of ziekte. Nu worden we gedwongen om hier nog eens kritisch naar te kijken. We kiezen ervoor om alleen nog schoonmaakondersteuning te bieden aan inwoners die geen andere oplossingen hebben en dan nog alleen mits zij tot de onderste inkomensgroepen behoren. Kortom: we zetten de beperkte middelen in voor onze meest kwetsbare inwoners. Nieuw is vanaf 2015 dat het schoonmaken van een huis niet meer onder de Wmo valt. Als de gemeente alsnog vindt dat er een reden is om schoonmaakondersteuning te (blijven) bieden, gebeurt dit dus niet meer binnen de kaders van de Wmo. Voor inwoners waar geen andere oplossingen zijn en die ook geen financiële ruimte hebben om zelf iemand te betalen voor het schoonmaken van hun huis, resteert dan een aanvraag voor bijzondere bijstand. Zo bieden we toch een vangnet voor de inwoners die financieel het meest kwetsbaar zijn.

Eisen aan mogelijke oplossing

Uit deze dilemma's en onze antwoorden hierop, volgt aan welke eisen een mogelijke oplossing moet voldoen:

- Binnen ons budget passen
- Inwoner is in eerste instantie zelf aan zet als het gaat om een schoon huis en zet daarbij alle beschikbare middelen in: hulp uit hun omgeving, eigen inkomen of vermogen
- Inwoner maakt zelf afspraken met aanbieder
- De meest kwetsbare inwoners houden ondersteuning: HH2 blijft in stand en schoonmaakondersteuning bieden we alleen nog bij hoge uitzondering
- Geen eigen oplossing of oplossing in het netwerk? En geen financiële middelen (vermogen, inkomen) om iemand te betalen voor het schoonmaken van het huis? Dan kan bijzondere bijstand verstrekt worden.

Hoofdstuk 2: Financiële impact van de verandering

Nu we een aantal inhoudelijke eisen hebben geformuleerd, is het goed om in beeld te brengen welke middelen we straks nog kunnen inzetten voor schoonmaakondersteuning. Dit laten we hieronder zien.

HH2

Zoals gezegd vinden we het onverstandig om HH2 nu te veranderen: dit verstrekken we juist aan de meest kwetsbare inwoners. Daarom bezuinigen we niet op HH2. We verwachten zelfs dat deze groep op relatief korte termijn zal groeien en dat hun zorgvraag zwaarder en groter wordt. Deze verwachting baseren we op de dubbele vergrijzing (mensen worden ouder en leven meer jaren met ziekte of gebrek). Daarbij zien we de trend dat mensen langer thuis blijven wonen bij ziekte en ouderdom.

Daarom reserveren we een deel van het huidige budget voor HH1 (zo'n 20% hiervan) voor ophoging van het HH2¹-budget. Dit zullen we nodig hebben om aan de vraag naar dit type begeleiding te voldoen.

Het bedrag dat resteert van het HH1-budget, kunnen we dan inzetten voor het schoonhouden van huizen van onze inwoners die dit niet zelf kunnen, die niemand in hun netwerk hebben die dit kan doen en die ook geen financiële middelen hebben om hiervoor iemand te betalen. Hiermee voldoen we dan aan de inhoudelijke en wettelijke kaders die we eerder beschreven. Om dit geld zo passend en effectief mogelijk in te kunnen zetten, hevelen we het resterende budget over naar het budget voor bijzondere bijstand.

Budgetten 2016

Eerder constateerden we al dat onze gemeenten voor een flink bedrag gekort werden. Dit in combinatie met de constatering dat we de inwoners die HH2 krijgen niet in de kou willen laten staan, resulteert in het flink inkrimpen van het budget dat we vanaf 2016 overhouden voor schoonmaakondersteuning. Het budget voor HH2 neemt daarentegen toe. In onderstaande tabel noemen we het budget voor schoonmaakondersteuning nog HH1, om de leesbaarheid te bevorderen.

Tabel 1: In euro's per gemeente: uitgaven nu, verdeling HH1 en HH2, budget 2016 en verder.

	Uitgaven HH 2014 (HH1 en HH2) ²	Uitgaven HH2 2014 ³	Uitgaven HH1 2014 ⁴	Budget 2016 (HH1 en HH2)	Budget 2016 HH2 ⁵	Budget 2016 HH1
Hollands Kroon	2.729.586	827.938	1.901.648	2.065.525	1.208.268	857.257
Schagen	2.534.895	697.651	1.837.244	1.860.532	1.065.100	795.432

De budgetten voor 2015 zijn niet in deze tabel opgenomen. Dit omdat het een overgangsjaar betreft, waarin we geheel (Hollands Kroon) of gedeeltelijk (Schagen) het oude beleid voortzetten. In het geval van Schagen kunnen we naar verwachting een deel opvangen met Huishoudelijke Hulp Toelage. Mogelijk is deze toelage ook deels in 2016 inzetbaar, maar omdat we ons nu op de lange termijn focussen, zijn deze cijfers hier niet relevant. Als we ontvangen wat we hebben aangevraagd, zou de gemeente Schagen voor 2015 ongeveer € 300.000 krijgen en zouden beide gemeenten dit zelfde bedrag in 2016 beschikbaar hebben voor het verzachten van de effecten op de arbeidsmarkt.

¹ Huidig uurtarief: € 25,20

² geschat op basis van cijfers t/m derde kwartaal 2014

³ geschat op basis van cijfers t/m derde kwartaal 2014

⁴ geschat op basis van cijfers t/m derde kwartaal 2014

⁵ Budget 2016 voor HH2 is uitgaven HH2 van 2014 opgehoogd met 20% van uitgaven HH1 2014

Hoofdstuk 3: Nieuwe oplossingen

Kort samengevat zien we dat er voor schoonmaakondersteuning flink minder budget overblijft. Ook zien we dat doorgaan op de oude voet niet past binnen de manier waarop wij en de nieuwe Wmo naar onze inwoners kijken: ze zijn in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor een schoon huis, eventueel met hulp van hun omgeving en met inzet van eigen financiële middelen. Pas als dat niet lukt, is de gemeente aan zet.

Uitgangspunten nieuwe oplossing

Dit betekent dat we moeten zoeken naar nieuwe oplossingsrichtingen. Uitgangspunten hierbij zijn:

- De oplossing moet passen binnen het beschikbare budget
- Onze inwoners zijn in eerste instantie zelf aan zet als het gaat om een schoon huis en zetten daarbij alle beschikbare middelen in: hulp uit hun omgeving, eigen inkomen of vermogen.
- De klant maakt zelf afspraken met de aanbieder
- De meest kwetsbare klanten houden ondersteuning: HH2 blijft in stand
- Geen eigen oplossing of oplossing in het netwerk? En geen financiële middelen om iemand te betalen voor het schoonmaken van het huis? Dan kan Bijzondere Bijstand verstrekt worden.

Betrokken bij dit proces

De mogelijkheden en onmogelijkheden bij zoeken naar nieuwe oplossingen hebben we doorgesproken met aanbieders en Wmo-adviesraden.

Aanbieders

We hebben op verschillende momenten in het proces met huidige aanbieders van HH1 gesproken. Zij noemen HH1 een 'product met een beperkte houdbaarheidsdatum', gezien de inhoudelijke en financiële veranderingen waar gemeenten mee te maken hebben. Aanbieders geven in de gesprekken aan dat zij begrip hebben voor de eindigheid van de huishoudelijke hulp zoals we die nu kennen.

Voor aanbieders is duidelijkheid essentieel: ze willen zo snel mogelijk weten waar ze op moeten rekenen. Ze hebben immers personeel in dienst en moeten anticiperen op een nieuwe situatie. Ze moeten stappen nemen om een deel van hun personeel op te leiden voor ander werk, door contracten niet te verlengen en eventueel ontslag aanvragen voor hun medewerkers. Welke capaciteit op welk moment nodig is, is voor hen heel belangrijk.

Het siert de aanbieders dat zij in de gesprekken met de gemeente voor de belangen van hun personeel zijn opgekomen, maar dat zij ook realistisch waren. Ze hebben meegezocht naar haalbare oplossingen. Helaas hebben we die op gebied van HH1 niet gevonden in voortzetting op de huidige manier van werken. We vertrouwen erop dat we voor HH2 in de nabije toekomst met elkaar weer een constructief gesprek hebben. De aanbieders hebben hier nu al enkele gedachten met ons over besproken.

Wmo-adviesraden

We hebben op verschillende momenten contact gehad met de Wmo-adviesraden van Hollands Kroon en Schagen. In een vooroverleg hebben we de voorzitters gesproken om de werkwijze in dit proces door te nemen en om hen alvast in te lichten over de hoofdlijnen van de veranderingen die ons te wachten staan. Daarna hebben we twee gezamenlijke bijeenkomsten gehad met beide raden.

De Wmo-adviesraden van Hollands Kroon en Schagen hebben constructief meegedacht in dit proces. De zorgen die zij uitspraken in de voorbereiding van hun advisering en uiteindelijke advisering zijn dezelfde zorgen die we ook de laatste tijd in de media veelvuldig hebben kunnen zien: zullen ouderen niet vereenzamen als zij geen hulp meer krijgen, kunnen mensen wel zelf een hulp regelen, wat als blijkt dat ze toch kwetsbaarder zijn dan we tot nu toe gezien hebben? Ook zorgen om behoud van werkgelegenheid zijn besproken: hoeveel mensen verliezen nu hun baan, welke impact heeft dit op onze gemeenten, hoeveel uitkeringen moeten de gemeenten

straks extra uitbetalen? Ook hebben de Wmo-adviesraden benadrukt dat tijdige en zorgvuldige communicatie met betrokkenen essentieel is. De adviezen van de Wmo-adviesraden en de reactie van de colleges vindt u als bijlagen bij deze nota.

Mogelijke scenario's

Met een budget dat grofweg gehalveerd is en met de taak om binnen gewijzigde kaders te werken, moeten we buiten de gebruikelijke manier van werken naar oplossingen zoeken. We hebben verschillende scenario's onderzocht, die we hieronder aan u presenteren. Bij elk scenario geven we u de voor- en nadelen, mogelijkheden en onmogelijkheden.

Scenario 1: halveren uurtarief

Op dit moment betalen we € 21 per uur voor HH1. Dit hebben we vastgelegd in overeenkomsten met aanbieders. Deze overeenkomsten zijn het resultaat van een aanbesteding. Verder gaan met half budget en toch onze klanten blijven bedienen met hetzelfde aantal uren zoals we nu doen, betekent dat we dit voor de helft van het uurtarief moeten kunnen doen. Er is echter geen enkele aanbieder van huishoudelijke hulp die voor de helft van het budget nog wil en kan leveren wat er nu geleverd wordt. Personeel is in dienst genomen op basis van de CAO-VVT en de aanbieders kunnen op basis van de helft van het huidige tarief niet leveren: zij moeten dan hun personeel betalen onder het CAO-loon. Daarbij komt dat het op dezelfde manier blijven verstrekken van huishoudelijke hulp geen recht zou doen aan de gewijzigde inhoudelijke (wettelijke) kaders. Dit scenario biedt dus geen oplossing.

Scenario 2: halveren uren

Als de prijs niet gehalveerd kan, misschien kan dan het aantal uren gehalveerd? De huidige indicatiestelling is gebaseerd op een zorgvuldig onderbouwde en door de rechter getoetste norm. Als we hier voor de inwoner in ongunstige zin van afwijken, zal de rechter ons direct terecht wijzen. Om dezelfde reden kunnen we niet zomaar een deel van de inwoners afwijzen en een deel van de inwoners HH1 blijven verstrekken (oftewel: het aantal klanten halveren). Dit scenario zou weinig zorgvuldig zijn en ook geen recht doen aan de gewijzigde manier waarop we naar onze inwoners en het schoonmaken van hun huizen kijken. Dit is dus ook geen werkbare oplossing.

Bovenstaande scenario's blijven nog dicht bij de 'oude' manier van denken over huishoudelijke hulp: de gemeente blijft (voor een deel van de inwoners) voor een schoon huis zorgen. Maar de nieuwe Wmo is juist op dit punt ingrijpend gewijzigd. Gemeenten zorgen niet meer voor een schoon huis, alleen voor het structureren van het huishouden voor inwoners waar dat niet (meer) lukt. Immers: een schoon huis is geen taak meer van de gemeente in de nieuwe Wmo. Daarom hebben we gezocht naar een alternatief dat meer recht doet aan de nieuwe context binnen het Sociaal Domein. De colleges van de gemeenten Hollands Kroon en Schagen stellen daarom de raden voor om met scenario 3 akkoord te gaan:

Scenario 3: de gemeente draagt alleen nog bij aan een schoon huis als geen andere oplossing is en doet dit via bijzondere bijstand

De inwoner zoekt in eerste instantie zelf een oplossing voor het schoonmaken van zijn of haar huis, eventueel in overleg met de medewerker van het wijkteam. Als er hulp nodig is en de inwoner zelf geen oplossing in eigen netwerk kan vinden, kan de wijkteammedewerker meewerken aan het aanspreken of opbouwen van een netwerk. Als dit ook geen oplossing oplevert, is het noodzakelijk om een betaalde kracht het werk te laten doen. De inwoner kan hiervoor zelf afspraken maken met bijvoorbeeld een schoonmaakbedrijf, een zelfstandige of wie zich dan ook maar aanbiedt.

Dat we de inwoner en marktpartijen zelf afspraken laten maken, is een nieuwe ontwikkeling maar een direct gevolg van het feit dat schoonmaken niet meer onder de Wmo valt. Nu de inwoner zelf zijn aanbieder kiest, kan hij gebruik maken van aanbieders die voor de gunstigste prijs en voorwaarden kunnen leveren.

Als een inwoner een dusdanig laag inkomen en vermogen heeft dat deze hulp niet uit eigen middelen betaald kan worden, kan de gemeente bijspringen door inzet van bijzondere bijstand. De inwoner krijgt dan een bedrag per benodigd uur schoonmaakondersteuning, rekening houdend met de draagkrachtregels van de bijzondere bijstand. Dit is voor de inwoner de meest eerlijke manier van vergoeden van de te maken kosten. Hierbij kan rekening gehouden worden

met andere kostensoorten die in aanmerking komen voor vergoeding vanuit de bijzondere bijstand. Bij de vaststelling van het bedrag gaan we uit van een tarief van € 12,50 per uur. Dit tarief is in de markt gebruikelijk en wordt gehanteerd door verschillende bemiddelingsbureaus die op internet te vinden zijn.

Hoofdstuk 4: Uitvoering en mogelijke risico's

Uitvoering van scenario 3 roept vragen op over de werkwijze en over hoe we omgaan met de zorgen en risico's die hierbij horen. Deze vragen beantwoorden we hieronder. Eerst geven we duidelijkheid over de uitvoering.

Uitvoering scenario 3

Voordat tot vergoeding wordt overgegaan, vindt eerst een gesprek plaats met de inwoner door een medewerker van het wijkteam. Deze medewerker onderzoekt met de inwoner of er andere oplossingen zijn, zoals binnen eigen netwerk of uit eigen financiële middelen. Vergoeding via bijzondere bijstand geldt als laatste middel om te voorkomen dat het huis van een klant niet schoongehouden wordt. Toekenning van bijzondere bijstand betekent ook niet dat er op een later moment niet meer gekeken zou kunnen worden of er andere oplossingen zijn: het wijkteam kan misschien met de inwoner werken aan andere oplossingen en tijdelijk bijzondere bijstand noodzakelijk vinden.

Als bijzondere bijstand wordt toegekend, betekent dit dat alle andere mogelijkheden onderzocht zijn en geen oplossing hebben opgeleverd. Er is bijvoorbeeld geen mantelzorger of vrijwilliger die redelijkerwijs ingezet kan worden. Dit betekent dat de bijzondere bijstand niet ingezet kan worden om mantelzorgers te betalen voor hun schoonmaakwerk, het is echt een laatste redmiddel.

Als een inwoner voor vergoeding via bijzondere bijstand in aanmerking wil komen legt hij of zij de zakelijke relatie vast met degene die schoonmaakt. De inwoner en degene die schoonmaakt of het bedrijf dat wordt ingehuurd vullen samen een zorgovereenkomst in. Hierin leggen zij vast wie voor welk tarief en voor welk aantal uren gedurende welke periode schoonmaakt bij deze klant. Deze zorgovereenkomst levert de klant in bij de beoordeling van zijn of haar gegevens ten behoeve van de aanvraag bijzondere bijstand.

De medewerker van het wijkteam bepaalt het aantal uren schoonmaakondersteuning dat per week nodig is op basis van een gesprek met de inwoner. Dit wordt vastgelegd in een gespreksverslag dat dient als informatie om de noodzaak van bijzondere bijstand vast te stellen. Als de noodzaak voor bijzondere bijstand niet door dezelfde medewerker vastgesteld kan worden, kan deze toch als contactpersoon voor de klant dienen. Op deze manier heeft de inwoner slechts met één aanspreekpunt te maken.

Om misbruik te voorkomen, controleert de verstreckende gemeente steekproefsgewijs of de bijzondere bijstand rechtmatig wordt ingezet door de inwoner. Bij het constateren van onrechtmatigheden, volgen de gebruikelijke maatregelen bij misbruik van bijzondere bijstand. De inwoner wordt overigens van tevoren door de wijkteammedewerker op de hoogte gebracht van deze en andere regels rondom de verstrekte bijzondere bijstand, zodat hij of zij in staat is om deze regels na te leven.

In dit scenario kunnen inwoners die een inkomen hebben tot 110% van de voor hen geldende bijstandsnorm maximaal € 12,50 per uur schoonmaakondersteuning vergoed krijgen. We weten dat voor dit bedrag aanbod is op de markt. Bij het vaststellen van de bijstandsnorm wordt naar inkomen en vermogen gekeken. Inwoners die een hoger inkomen hebben, kunnen ook in aanmerking komen voor vergoeding uit de bijzondere bijstand. Inkomen boven 110% van de voor deze inwoner geldende bijstandsnorm telt voor 35% mee als draagkracht. Uit deze 35% kan dan bijvoorbeeld schoonmaakondersteuning betaald worden. Bij het vaststellen van de vergoeding voor schoonmaakondersteuning kan zo rekening gehouden worden met eventuele andere kosten die een inwoner heeft, die voor vergoeding uit de bijzondere bijstand in aanmerking komen.

Deze bedragen zijn maximumbedragen: als de klant een aanbieder vindt die het voor een lager bedrag per uur kan uitvoeren, is dat het bedrag dat hooguit vergoed wordt.

Financiële impact scenario 3

Dit scenario 3 is uit te voeren met de beschikbare middelen en past binnen de context van het Sociaal Domein. We hebben voor de gemeenten Hollands Kroon en Schagen een doorrekening gemaakt van dit scenario, dat u nader uitgewerkt vindt in bijlage 1 en 2. De uitgangspunten van deze doorrekening zijn: de inkomensverdeling van klanten (op basis van cijfers 2013 verstrekt door

het CAK), uitgaande van een gemiddelde van 2,3⁶ uur per week huishoudelijke hulp en met bovenstaande vergoedingen berekend. We hebben de bedragen doorgerekend voor de inkomensgroepen tot 130% van de voor hen geldende bijstandsnorm. Hierboven is het aantal klanten waarvoor we bijzondere bijstand beschikbaar moeten stellen nihil.

De te verwachten uitgaven zijn dan voor de gemeente Hollands Kroon € 753.368 en voor de gemeente Schagen € 670.957. Dit laat nog enige ruimte in het beschikbare budget en is een wenselijke situatie: we hebben hier immers met een open eind financiering te maken en zo voorkomen we budgetoverschrijdingen. Bovendien zijn deze bedragen gebaseerd op schattingen. Overigens zullen we in 2015 wat hogere uitvoeringskosten hebben, die we ook uit deze budgetten moeten dekken. We willen immers alle inwoners persoonlijk bezoeken. Zo kunnen we op een gedegen manier komen tot een nieuwe vaststelling van of en hoeveel uur schoonmaakondersteuning iemand nog nodig heeft en kunnen we samen met de inwoner naar nieuwe oplossingen zoeken. Geschat wordt dat we per gemeente zo'n 750 inwoners moeten bezoeken. Om hen allemaal te spreken is extra inzet van personeel nodig. Naar verwachting gaat het hierom zo'n € 200.000 per gemeente. Deze uitgave verwachten we voornamelijk in 2015 te doen. De gemeente Schagen wil alle bestaande klanten van huishoudelijke hulp zo snel mogelijk na het raadsbesluit bezoeken om deze inwoners snel duidelijkheid te bieden. De gemeente Hollands Kroon hanteert een langere overgangstermijn en daar is het dus logischer om de bezoeken wat later te plannen.

Overgangsrecht bestaande klanten

Hoewel beide gemeenten dezelfde oplossing willen kiezen, hanteren zij een andere ingangsdatum van het nieuwe beleid. In de gemeente Schagen houden bestaande klanten een half jaar hun oude aanspraak op huishoudelijke hulp. We laten dit half jaar ingaan vanaf 1 maart 2015, het moment waarop we zeker alle klanten hebben kunnen informeren. In Hollands Kroon houden klanten hun oude rechten tot 1 januari 2016. In 2015 verandert er voor hen rondom huishoudelijke hulp niets.

Voor bestaande klanten is wellicht een verlengde overgangperiode mogelijk door inzet van de Huishoudelijke Hulp Toelage. Dit is een extra budget dat in 2015 en 2016 beschikbaar is voor gemeenten die zich inzetten om de arbeidsmarkteffecten op te vangen. De gemeenten Hollands Kroon en Schagen hebben deze toelage gezamenlijk aangevraagd bij het Ministerie van VWS en kunnen hier naar verwachting gebruik van maken.

Nieuwe klanten

De gemeente Hollands Kroon laat de veranderingen pas in 2016 ingaan, ook voor nieuwe klanten. De gemeente Schagen beschikt niet over voldoende middelen om ook heel 2015 alles bij het oude te laten. Daarom laat zij op 1 maart 2015 voor nieuwe klanten het nieuwe beleid ingaan.

Rol van het wijkteam

Persoonlijk contact met elke bestaande inwoner die schoonmaakondersteuning wil, voorkomt dat juist de meest kwetsbare mensen ongezien geen ondersteuning meer zouden krijgen, terwijl ze die juist het hardst nodig hebben. Ook voorkomen we door dit persoonlijk contact misbruik van het beschikbare budget: we willen immers niet dat mensen uit de persoonlijke omgeving van de klant betaald worden voor hulp die anders kosteloos gegeven zou zijn. Dan zouden we dezelfde situatie creëren als we eerder in de gastouderopvang hebben gezien, waarin onbetaald oppassende grootouders ineens betaald kregen voor hun oppaswerk. Het gebruik van de zorgovereenkomst maakt duidelijk dat het hier om een zakelijke overeenkomst gaat.

PGB

Een deel van onze klanten krijgt nu nog huishoudelijke hulp via een persoonsgebonden budget (PGB). Voor deze groep is het nieuwe beleid ook van toepassing.

⁶ Gemiddelde in 2013 was ongeveer 2,4 tot 2,5 uur HH1 per klant per week, we houden rekening met het doorzetten van de trend dat het aantal uren HH1 daalt en dat ook klanten die in aanmerking komen voor Bijzondere Bijstand soms deels andere oplossingen gaan vinden.

Zorgen en risico's

Bij de invoering van het voorgestelde nieuwe systeem zijn een aantal zorgen en risico's te benoemen. De zorgen en risico's die we hieronder benoemen, heeft u deels al in de media voorbij zien komen en zijn deels aan de orde gekomen in de contacten met onze Wmo-adviesraden. Hieronder bespreken we deze en beschrijven we wat we doen om te voorkomen dat hier problemen ontstaan.

1. Betaalbaarheid nieuw systeem voor de inwoner

Een belangrijke zorg is of inwoners in de nieuwe situatie nog wel huishoudelijke hulp kunnen betalen. Nu berekent het CAK voor onze klanten HH1 uit welke eigen bijdrage zij moeten betalen. In het geval van de laagste inkomens is de minimale eigen bijdrage € 19. De volledige systematiek van berekening van de eigen bijdrage vindt u in bijlage 3. Voor de laagste inkomens geldt dat zij hiervoor nu vergoeding kunnen vragen op basis van de Bijzondere Bijstand. Hierbij geldt – als een klant minder vermogen heeft dan de vermogensgrens die voor de bijstand geldt – dat inkomen boven 110% van de voor hen geldende bijstandsnorm voor 35% als draagkracht telt.

Het volledig vergelijkbaar maken van de oude en nieuwe situatie zou wenselijk zijn maar is lastig en blijft gebaseerd op schattingen en aannames. Op dit moment wordt de eigen bijdrage berekend op basis van het verzamelinkomen en in de nieuwe situatie wordt gewerkt met nettogegevens in verband met hoe de bijstandsnorm berekend wordt. Om toch een indruk te geven, geven we hieronder enkele voorbeelden.

Door het netto inkomen waarmee gerekend wordt voor het bepalen van de bijstandsnorm te verhogen met 26,6% schatten we het verzamelinkomen. Bij deze omrekening houden we geen rekening met aftrekposten voor de belasting. Deze zullen een relatief beperkt effect hebben: deze groepen hebben vaak weinig aftrekposten.

Voorbeeldklant 1

Eén van de meest voorkomende klanttypen is een alleenstaande 65+-er met een verzamelinkomen van ongeveer € 14.000. Deze voorbeeldklant betaalt nu maximaal € 19 eigen bijdrage per 4 weken. Dit bedrag kan vergoed worden via de bijzondere bijstand. Straks valt deze persoon in de categorie onder 110% van de bijstandsnorm en krijgt dan van ons maximaal € 12,50 per uur⁷ benodigde schoonmaakondersteuning vergoed. Ongeacht het aantal uur dat deze persoon nodig heeft: de volledige kosten worden vergoed, net zoals nu. Voor de financiële situatie van deze voorbeeldklant verandert er dus niets.

Voorbeeldklant 2

Ook een veelvoorkomend klantprofiel is een eenpersoonshuishouden, 65+ met een verzamelinkomen van ongeveer € 20.000. Zij betalen nu maximaal € 41 per 4 weken eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp en andere vormen van ondersteuning via het CAK. In het nieuwe scenario heeft deze persoon ongeveer € 98 per maand draagkracht. Dit bedrag staat gelijk aan bijna twee uur schoonmaakondersteuning per week bij een uurtarief van € 12,50. Gesteld zou dus kunnen worden dat deze persoon (onder het voorbehoud dat er geen andere kosten zijn die vergoed worden uit de bijzondere bijstand) de eerste anderhalf tot twee uur per week zelf betaalt en wat eventueel meer nodig is uit bijzondere bijstand vergoed wordt. Opgemerkt moet worden dat het hier gaat om maximum bedragen: de gemiddelde klant in deze groep heeft net iets meer dan twee uur hulp per week op dit moment. Daar komt bij dat de wijkteams natuurlijk nog met al onze huidige en toekomstige gebruikers van huishoudelijke hulp in gesprek gaan over welke (deel-)oplossingen zij zien om op een andere manier hun huis schoon te houden. Om te stellen dat de kosten voor deze voorbeeldklant verdubbelen, zou geen recht doen aan de nieuwe situatie.

Voorbeeldklant 3

Een meerpersoonshuishouden van 65+-ers met een verzamelinkomen van € 20.000 betaalt nu maximaal € 27,20 per vier weken als eigen bijdrage. Een eenpersoonshuishouden zou € 19 per vier weken eigen bijdrage hebben. Dit kan volledig worden vergoed onder de huidige en toekomstige regels voor bijzondere bijstand. Voor deze klant verandert er (op financieel vlak) niets.

⁷ Als een inwoners een lager tarief betaalt, wordt dit lagere tarief vergoed.

Voorbeeldklant 4

Een eenpersoonshuishouden van een 65+er met een inkomen van € 25.000 betaalt nu maximaal € 99 per 4 weken eigen bijdrage. Voor deze persoon was het in veel gevallen al interessant om schoonmaakondersteuning op de vrije markt te regelen: uitgaande van een tarief van € 12,50 kun je hier bijna 2 uur per week schoonmaakondersteuning voor inkopen. Deze persoon zou onder de nieuwe regels straks € 213 per maand draagkracht hebben om zelf schoonmaakondersteuning te regelen en ook op de vrije markt een oplossing regelen.

2. Rol gemeente in behoud werkgelegenheid

Door de overgang naar de nieuwe situatie, zal een belangrijk deel van de huishoudelijke hulpen hun baan verliezen. Dit is helaas onvermijdelijk: het beschikbare budget wordt nu volledig ingezet om een dienst in te kopen. Op het moment dat zo'n groot deel van dat budget wegvalt, moet dit wel effect hebben op de werkgelegenheid.

Aanbieders geven aan dat zij ernaar streven om een deel van de medewerkers in dienst te houden. Zij kunnen dan op andere functies ingezet worden, bijvoorbeeld in de toekomst voor wat we nu nog HH2 noemen of voor andere lichte begeleidingsfuncties.

Gelukkig krijgen bestaande klanten een ruime overgangperiode van een half jaar tot bijna een jaar. Naar verwachting kunnen we ook nog de gelden van de Huishoudelijke Hulp Toelage inzetten. Dit verlengt die periode nog eens tot (waarschijnlijk) tot 1 mei 2016. Deze periode geeft werkgevers de gelegenheid om hun personeel een andere plek te geven of om hen op correcte manier te ontslaan, hoe vervelend dit ook is. Ook zijn er landelijk gelden beschikbaar gesteld voor sectorplannen, waarmee medewerkers in de zorg een betere kans op ander werk geboden wordt. Deze sectorplannen zijn zeer welkom omdat het hier immers gaat om banen aan de onderkant van de arbeidsmarkt die niet zomaar te vervangen zijn.

Een gedachte die we tegenkomen in de discussie is dat de gemeente een rol zou moeten nemen in het bieden van een kans op werk voor de huishoudelijke hulpen die nu ontslagen worden. Hierbij wordt dan bijvoorbeeld genoemd dat de gemeente een bemiddelingsbureau kan opstarten, zodat de ontslagen hulpen als alfahulp kunnen blijven werken bij hun 'oude' klant. De gemeente faciliteert of ondersteunt dan in de oprichting van zo'n bureau. Echter, de gemeente kan geen rol spelen in het in ondersteunen van een dergelijk initiatief. De Wet FIDO (Financiering Decentrale Overheden) verbiedt ons dit. We mogen alleen geld verstrekken voor het uitoefenen van de publieke taak (art. 2, 1^e lid). En dit is bij het ondersteunen van het oprichten van zo'n bureau niet het geval. We zouden feitelijk concurreren met bedrijven die al soortgelijk werk uitvoeren en hier hun broodwinning in hebben.

Zeer waarschijnlijk vraagt een deel van de ontslagen medewerkers een uitkering aan. Dit betekent dat wij een deel van deze mensen weer terug zien op het moment dat zij bijstand aanvragen. Mogelijk leidt dit tot hogere uitgaven voor onze gemeenten. Wij zijn ons bewust van dit risico. We schatten nu in dat dit risico groot is maar dat het aantal mensen dat daadwerkelijk een bijstandsuitkering aanvraagt, klein zal zijn. Voor veel medewerkers in de huishoudelijke hulp is dit een tweede inkomen in hun huishouden, waardoor zij niet in aanmerking komen voor bijstand.

3. Vertrouwde hulp houden

We weten dat een deel van de huidige klanten van HH1 graag hun vertrouwde hulp houdt. Vaak komt deze hulp al jaren bij iemand thuis en hebben klant en hulp een vertrouwensrelatie opgebouwd. Bij protesten is dit ook veelvuldig genoemd als bezwaar tegen het stoppen van huishoudelijke hulp zoals we die nu kennen.

In een aantal gevallen zal de hulp niet bij dezelfde klant blijven schoonmaken. Maar de nieuwe situatie hoeft niet te betekenen dat de huidige hulp niet bij dezelfde klant kan blijven. Klant en hulp kunnen in de nieuwe situatie immers zelf afspreken met wie zij zaken doen. Een veelgehoord argument is dat de hulp niet zou mogen bijverdienen na aanvraag van een uitkering. Alle 'bijverdiensten' zouden immers gekort worden op de uitkering. In werkelijkheid is het natuurlijk andersom: de ontslagen hulp voorziet deels in eigen inkomen en krijgt een aanvulling op het inkomen in de vorm van een uitkering. Daarom houdt dit argument geen stand: de uitkeringsinstantie zal alleen maar blij zijn om te zien dat de ontslagen medewerker (deels) in eigen inkomen kan voorzien. Mogelijk vraagt een deel van de ontslagen hulpen dus helemaal

geen uitkering aan omdat zij bij hun vertrouwde klanten verder werken, al is dit misschien onder andere voorwaarden.

4. Kan de inwoner dit allemaal wel regelen?

Een veelgehoorde zorg is dat de inwoner dit allemaal niet kan regelen. Waar moet die hulp vandaan komen, kan de inwoner dat allemaal wel vinden, hoe moet dat met vervanging bij ziekte en vakanties? Dit lijken misschien logische vragen en zorgen omdat we tot nu toe voor veel inwoners dit werk uit handen hebben genomen door bij gecontracteerde aanbieders af te nemen.

We moeten voor ogen houden dat we de hervorming van de huishoudelijke hulp juist ondernemen om hulp beschikbaar te houden voor wie te kwetsbaar is om zelf hulp te regelen. We voeren met elke inwoner die huishoudelijke hulp vraagt een gesprek over de overgang naar de nieuwe situatie. Daarmee voorkomen we dat inwoners die het niet kunnen regelen, toch hun eigen hulp zouden moeten organiseren. We zetten hierin de expertise van de wijkteammedewerkers in op het gebied van gespreksvoering in. Inwoners die het wel zelf kunnen regelen, laten we zelf afspraken maken met wie zich dan op de vrije markt aanbiedt.

5. Zwart werken

De gemeente stimuleert inwoners om zelf verantwoordelijkheid nemen voor een schoon huis. Dit betekent dat zij zelf oplossingen zoeken. Mogelijk betalen ze iemand om hun huis schoon te maken. Dit kan 'wit', via de Regeling dienstverlening aan huis, door een ZZP-er of iemand in dienst van een onderneming in te huren. Alleen als er iemand wordt ingehuurd die een uitkering heeft en dit werk niet als verdiensite opgeeft of geen belastingaangifte gedaan wordt, is er sprake van zwart werken. De zorg dat de gemeente op deze manier zwartwerk stimuleert, is dus niet terecht.

6. Informele zorg en betaald werk

Informele zorg (mantelzorg en vrijwilligerswerk) is in essentie iets anders dan betaald werk. De voorgestelde regeling houdt deze twee ook gescheiden. Zoals eerder beschreven, is bijzonder bijstand alleen beschikbaar als er geen mantelzorg of andere oplossing voorhanden is. Hiermee voorkomen we dat we hetzelfde ongewenste effect zien als we destijds bij gastouders gezien hebben: grootouders die al op hun kleinkinderen pasten, kregen ineens de mogelijkheid om dit tegen betaling te doen. We vinden het niet in de huidige context passen om dit te doen: er is wel of geen informele zorg en pas als die er niet is, is een betaalde kracht aan de orde. Daarom vragen we van klanten die we via de bijzondere bijstand een vergoeding geven dat zij een zorgovereenkomst afsluiten met degene die bij hen schoonmaakt. We controleren hier steekproefsgewijs op. De maximale bedragen die we vergoeden via bijzondere bijstand zijn gebaseerd op tarieven die we bij bedrijfsmatige schoonmaak zien: € 12,50 per uur.

7. Ouderen die geen hulp meer krijgen, vereenzamen

Het is niet de bedoeling dat huishoudelijke hulp ingezet wordt om vereenzaming tegen te gaan. Dat middel past niet bij dit doel. Eenzaamheid wordt in de wetenschap omschreven als een negatief ervaren discrepantie tussen gewenste en ervaren contacten met anderen. Dit verschil kan kwalitatief of kwantitatief zijn.

Als iemand zich eenzaam voelt, hoort hier een andere oplossing bij dan huishoudelijke hulp. Leren hoe je contacten legt en vriendschap sluit, oplossen van depressieve gevoelens of zorgen dat iemand de kans heeft om (weer) waardevolle contacten te leggen zijn dan veel passender en effectiever. We moeten hier vertrouwen op de deskundigheid van de medewerkers van de wijkteams om eenzaamheid te signaleren en om het juiste aanbod te doen bij het juiste probleem. In onze gemeenten zijn hiervoor verschillende mogelijkheden bij professionele en vrijwilligersorganisaties.

8. Moeten we geen dienstenscheques of vouchers inzetten?

In enkele gemeenten en ook in België wordt er al mee gewerkt: dienstencheques of vouchers voor huishoudelijke hulp. De gemeente bepaalt op hoeveel vouchers een klant recht heeft en betaalt een vast bedrag per voucher. De klant gaat hiermee naar de aanbieder en koopt hiermee hulp in, vaak tegen bijbetaling. De aanbieder kan dan de vouchers weer bij de gemeente verzilveren. Om dit systeem mogelijk te maken, organiseert de gemeente vaak een algemene voorziening.

Hoewel dit systeem bekend staat om het positieve effect op het behoud van werkgelegenheid, kiezen we hier niet voor. Het is een omslachtigere en arbeidsintensievere variant van het systeem dat wij hier voorstellen: er is een aanbesteding nodig, we houden contracten met grote aanbieders en dat handhaaft dus het uurtarief van huishoudelijke hulp op ongeveer het huidige niveau. Ook vraagt het administratief veel van de gemeente (of een bureau waar dit aan uitbesteed wordt). Het is vaak ook relatief duur: de organisatie van de cheques vraagt meer overhead en veroorzaakt zo een hoger uurtarief. In dit systeem kunnen we bovendien niet differentiëren naar inkomen: de voucher vertegenwoordigt een vast bedrag en wij willen juist de financieel minst draagkrachtige inwoners meer ondersteunen dan zij die iets meer te besteden hebben. Kortom: het is een arbeidsintensief, relatief duur en weinig flexibel instrument. Daarom kiezen we hier niet voor.

Communicatie

Duidelijke en volledige communicatie met onze bestaande klanten HH en overige inwoners is essentieel.

Bestaande klanten krijgen zo snel mogelijk na het raadsbesluit een brief waarin het nieuwe beleid wordt toegelicht. We voeren met elke bestaande klant zo snel mogelijk een gesprek, om met hen te bespreken wat de gevolgen van het nieuwe beleid voor deze persoon betekenen, zoals eerder vermeld. Zo zorgen we dat klanten zich kunnen voorbereiden op de nieuwe situatie.

Omdat we dit zorgvuldig willen doen, vraagt dit een flinke extra inzet van de medewerkers van de wijkteams. We zetten hier extra medewerkers voor in. Het benodigde budget komt uit het budget dat we in 2015 voor huishoudelijke hulp beschikbaar hebben.

Op de websites van de gemeenten Schagen en Hollands Kroon en bij deze brief voegen we een lijst met veelgestelde vragen en antwoorden hierop. Ook bieden we inwoners de mogelijkheid om vragen aan ons te stellen.

Conclusie

De gemeenten Hollands Kroon en Schagen staan in 2015 en 2016 voor een uitdagende taak. We moeten de huishoudelijke hulp hervormen op zo'n manier dat schoonmaakondersteuning beschikbaar blijft voor de mensen die dit het hardst nodig hebben. We willen de oplossingen het liefst door de klant zelf of in zijn of haar eigen netwerk laten vinden. Onze wijkteams kunnen hierbij helpen. Als dit niet lukt en er zijn geen financiële middelen om zelf een oplossing te regelen, stelt de gemeente bijzondere bijstand beschikbaar. Klanten krijgen hiervoor een bijdrage per uur benodigde hulp, afhankelijk van hun inkomen. Voor klanten die niet meer zelf hun huishouden kunnen structureren, houdt de gemeente HH2 of een variant van begeleiding beschikbaar.

Bijlagen

Bijlage 1: Financiële berekeningen gevolgen gemeente Hollands Kroon

	éénpersoons , 65-	éénpersoons , 65+	meerpersoon s, 65-	meerpersoons , 65+
Bijstandsnorm per maand netto	€ 951,65	€ 1.044,01	€ 1.359,49	€ 1.437,02
Bijstandsnorm per maand bruto	€ 1.204,79	€ 1.321,72	€ 1.721,11	€ 1.819,27
Bijstandsnorm per jaar	€ 14.457	€ 15.861	€ 20.653	€ 21.831
110% bijstandsnorm	€ 15.903	€ 17.447	€ 22.719	€ 24.014
120% bijstandsnorm	€ 17.349	€ 19.033	€ 24.784	€ 26.197
130% bijstandsnorm	€ 18.795	€ 20.619	€ 26.849	€ 28.381

Klanten HH1 per inkomensgroep	éénpersoons , 65-	éénpersoons , 65+	meerpersoon s, 65-	meerpersoons , 65+	TOTAAL
Tot bijstandsnorm	24	264	4	49	340
Tot 110% bijstandsnorm	17	63	2	25	107
Tot 120% bijstandsnorm	6	37	2	17	62
Tot 130% bijstandsnorm	5	32	3	14	54

563

Geschatte kosten bij draagkrachtverdeling					
Tot bijstandsnorm	€ 35.243	€ 394.155	€ 5.423	€ 73.972	
Tot 110 % bijstandsnorm	€ 25.987	€ 94.002	€ 3.459	€ 36.727	
Tot 120 % bijstandsnorm	€ 6.714	€ 37.477	€ 1.552	€ 14.292	
Tot 130 % bijstandsnorm	€ 3.992	€ 17.245	€ 638	€ 2.491	
Totaal geschatte uitgaven gemeente	€ 71.936	€ 542.878	€ 11.072	€ 127.482	€ 753.368

Bijlage 2: Financiële berekeningen gevolgen gemeente Schagen

	éénpersoons , 65-	éénpersoons , 65+	meerpersoon s, 65-	meerpersoons , 65+
Bijstandsnorm per maand netto	€ 951,65	€ 1.044,01	€ 1.359,49	€ 1.437,02
Bijstandsnorm per maand bruto	€ 1.204,79	€ 1.321,72	€ 1.721,11	€ 1.819,27
Bijstandsnorm per jaar	€ 14.457	€ 15.861	€ 20.653	€ 21.831
110% bijstandsnorm	€ 15.903	€ 17.447	€ 22.719	€ 24.014
120% bijstandsnorm	€ 17.349	€ 19.033	€ 24.784	€ 26.197
130% bijstandsnorm	€ 18.795	€ 20.619	€ 26.849	€ 28.381

Klanten HH1 per inkomensgroep	éénpersoons , 65-	éénpersoons , 65+	meerpersoon s, 65-	meerpersoons , 65+	TOTAAL
Tot bijstandsnorm	27	214	2	35	279
Tot 110% bijstandsnorm	22	65	1	18	106
Tot 120% bijstandsnorm	11	40	1	14	66
Tot 130% bijstandsnorm	12	34	1	11	58
	125	546	22	131	509

Geschatte kosten bij draagkrachtverdeling					
	€	€	€	€	
Tot bijstandsnorm	40.145	320.388	2.857	52.987	
Tot 110 % bijstandsnorm	€ 32.786	€ 97.815	€ 1.872	€ 26.708	
Tot 120 % bijstandsnorm	€ 12.152	€ 40.412	€ 1.091	€ 11.896	
Tot 130 % bijstandsnorm	€ 8.651	€ 18.387	€ 310	€ 1.983	
Totaal geschatte uitgaven gemeente	€ 93.734	€ 477.003	€ 6.130	€ 93.574	€ 670.441

Bijlage 3: Huidige manier van berekenen van eigen bijdrage huishoudelijke hulp

De berekening van de eigen bijdrage voor huishoudelijke hulp gaat op dit moment volgens onderstaande systematiek (Besluiten maatschappelijke ondersteuning 2014 Hollands Kroon en Schagen)

Het maximum van de eigen bijdrage/eigen aandeel bedraagt:

- a. voor de ongehuwde alleenstaande persoon jonger dan 65 jaar € 19,00 per vier weken, met dien verstande dat indien het inkomen meer bedraagt dan € 23.295,00 per jaar, het bedrag van € 19,00 wordt verhoogd met een dertiende deel van 15% van het verschil tussen het inkomen en € 23.295,00.
- b. voor de ongehuwde alleenstaande persoon van 65 jaar of ouder € 19,00 per vier weken, met dien verstande dat indien het inkomen meer bedraagt dan € 16.456,00 per jaar het bedrag van € 19,00 wordt verhoogd met een dertiende deel van 15% van het verschil tussen het inkomen en € 16.456,00.
- c. voor de gehuwde, of daarmee gelijkgestelde, indien één van beiden jonger is dan 65 jaar, € 27,20 per vier weken, met dien verstande dat indien het gezamenlijk inkomen meer bedraagt dan € 29.174,00 per jaar, het bedrag van € 27,20 wordt verhoogd met een dertiende deel van 15% van het verschil tussen hun gezamenlijk inkomen en € 28.306,00.
- d. voor de gehuwde, of daarmee gelijkgestelde, beiden 65 jaar of ouder, € 27,20 per vier weken, met dien verstande dat indien het gezamenlijk inkomen meer bedraagt dan € 22.957,00 per jaar, het bedrag van € 27,20 wordt verhoogd met een dertiende deel van 15% van het verschil tussen het gezamenlijk inkomen en € 22.957,00.

Bijlage 4: Advies Wmo-adviesraad Hollands Kroon

Concept Advies Huishoudelijke Hulp 1 (HH1) aan B en W van Hollands Kroon

In het kader van de beleidsvoorbereiding en besluitvorming rond de toekomst van de Huishoudelijke Hulp in het kader van de Wmo in de gemeenten Hollands Kroon en Schagen heeft een tweetal gesprekken (5 en 11 november 2014) plaatsgevonden tussen de beleidsvoorbereidende ambtenaren en afvaardigingen van de Wmo-adviesraden van beide gemeenten. De Wmo-raad Hollands Kroon heeft dit zeer op prijs gesteld.

Samenvatting conceptplan HH gemeenten Hollands Kroon en Schagen

In Nieuwe Wmo verschuift het doel van een 'schoon huis' naar een 'gestructureerd huishouden'. Er wordt structureel 32% (2015) en 40% (2016) gekort op de overheidsbijdrage voor huishoudelijke hulp (HH1 en HH2).

Overwogen wordt:

- Van de in de nieuwe situatie resterende gelden 20% (dat is 20% van 60% in de huidige situatie) naar HH2 te schuiven. Dit in verband met een verwachte verhoging van de vraag.
- De resterende 48% van het budget te verschuiven naar de pot Bijzondere Bijstand (ongeveer 1 miljoen in beide gemeenten).
- HH1 vanaf 2016 niet meer als maatwerkvoorziening (of product) aan te bieden. Mensen, die huishoudelijke hulp nodig hebben worden geacht dit zelf in te kopen, c.q. te regelen (netwerk, inhuur etc.).
 - Burgers die noodzakelijke hulp echt niet kunnen betalen, worden hiervoor geheel of gedeeltelijk door de gemeente gecompenseerd.

Wat betreft de besluitvorming hierover streeft men naar raadsbesluiten begin 2015, waarna direct alle bestaande beschikkingen ingetrokken worden. Na het raadsbesluit zal er een 'overgangs- of aanpassingsperiode van een half jaar tot een jaar in acht genomen worden. De financiering in deze overgangsperiode is nog niet helemaal zeker; deze zou moeten komen uit de zogenaamde Huishoudelijke Hulp Toeslag, die door Hollands Kroon en Schagen is aangevraagd bij het Rijk (nog niet toegekend).

Advies

Het besproken conceptplan – en dus dit advies – betreft de HH1. Het beleid rond de HH2 wordt separaat ontwikkeld.

Het voorgenomen beleid kent ingrijpende consequenties. Hierover maakt de Wmo-adviesraad zich zorgen.

Zonder extra overgangsmaatregelen raken:

- **alle cliënten hun (oude vertrouwde) hulp kwijt én**
- **alle huishoudelijke hulpen hun baan kwijt.**

Immers, de zorginstellingen waar de hulpen nu in dienst zijn, zullen deze medewerkers ontslaan, waarna een ww-traject volgt. De hulpen zullen dan niet direct als ZZP'er 'door' kunnen werken. Voor cliënten is het ingrijpend en vervelend als zij hun vertrouwde hulp (die niet alleen poetst, maar ook meeleeft, aandacht geeft, etc.) zullen kwijtraken. Voor deze punten wordt in de huidige plannen geen oplossing gevonden. Dit leidt zeker tot onrust.

Wij adviseren daarom (overgangs)maatregelen te nemen en/of alternatieven te ontwikkelen, waardoor deze consequenties voor alle betrokkenen acceptabel worden.

Overige kanttekeningen:

- Er wordt van uitgegaan dat de huishoudelijke krachten in de nieuwe situatie zullen werken voor € 12,50 p/u. Hiermee zijn er geen verdere arbeidsvoorwaarden. Men is ZZP'er of werkt tot de belastingvrije som. Geen pensioenopbouw, geen doorbetaling bij ziekte, enz. Daarnaast is er voor de cliënt geen continuïteit gegarandeerd (bij ziekte geen hulp). Een gelijkwaardig alternatief is het niet.
- Er is een bovengrens voor financiële ondersteuning van 130% van de bijstand genoemd. Dit lijkt ons aan de krappe kant. In verband met de multi problematiek/stapeling van

(zorg)kosten bij veel cliënten uit de doelgroep, stellen wij voor dit percentage in incidentele gevallen te verhogen naar 150. Het gaat erom wat mensen écht te besteden hebben.

- Wij stellen voor het wijkteam de bevoegdheid te geven een vergoeding uit de bijzondere bijstand toe te kennen in dit soort situaties. Wij dringen aan op een gesprek van het wijkteam met alle huidige HH1-cliënten, waarin informatie wordt verzameld. Fysiek bij de mensen thuis (niet click en niet call). Houdt er rekening mee het doen van een beroep op bijzondere bijstand voor burgers een extra drempel opwerpt.
- Controle: Men denkt nu aan steekproefsgewijze controle op de besteding van dit bijzondere bijstandsgeld. Dus bewijzen van de inzet van de hulp hoeven niet overlegd te worden. Denk aan de uitwassen met het PGB. Wellicht moet hier nog iets beter over nagedacht worden.
- HH-toeslag. Naar verwachting ontvangen Hollands Kroon en Schagen in 2015 en 2016 elk € 300.000,- extra van VWS voor behoud van de werkgelegenheid van de huishoudelijke hulpen. De vraag is hoe deze regeling uit te voeren is tegen minimale kosten. De uitvoering is nog niet doordacht en daarmee een grote risicofactor.
- Communicatie: zeer zorgvuldige communicatie over dit voor een grote groep cliënten en hulpen gevoelige onderwerp is van het grootste belang.

De WMO-adviesraad Hollands Kroon wil graag tijdig betrokken worden bij de planvorming/discussie rond HH2, alsmede de wijze van uitvoering van de HH-toeslag. De WMO-adviesraad Hollands Kroon,

Siep Rienstra,
Secretaris.

Bijlage 5: Advies Wmo-adviesraad Schagen

Schagen 17 november 2014

College van Burgemeester en Wethouders in de Gemeente Schagen,
Geacht College,
onderwerp: advies over de beleidsvoornemens Huishoudelijke hulp.

De Wmo Adviesraad Schagen is gevraagd een advies te geven over uw beleidsvoornemen rond de huishoudelijke hulp in het licht van de Wmo 2015.

Ons advies is gebaseerd op aantal bijeenkomsten met uw medewerkers waarbij geen schriftelijke stukken beschikbaar waren. Deze werkwijze bevordert weliswaar de snelheid van werken, wat in dit geval noodzakelijk was, maar heeft het gevaar in zich dat zaken wederzijds niet altijd volledig doordacht en/of begrepen zijn.

Dit advies beperkt zich tot de huishoudelijke hulp type 1 (HH1), voor HH2 wordt, zo is ons toegezegd, een apart advies gevraagd volgens de normale procedure.

Bij herhaling is ons gemeld dat in de Wmo 2015 de gemeente niet meer de plicht heeft voor een schoon huis te zorgen maar wel moet zorgen voor een gestructureerd huishouden.

Op grond van de begripsbepaling uit de wet Wmo 2015 kunnen wij deze visie niet delen, daarin wordt voor zelfredzaamheid de volgende definitie gegeven:

zelfredzaamheid: in staat zijn tot het uitvoeren van de noodzakelijke algemene dagelijkse levensverrichtingen en het voeren van een gestructureerd huishouden. (Art 1 begripsbepalingen)

Als we dit artikel lezen in relatie tot artikel 1.2.1

Een ingezetene van Nederland komt overeenkomstig de bepalingen van deze wet in aanmerking voor een maatwerkvoorziening, bestaande uit: a. door het college van de gemeente waarvan hij ingezetene is, te verstrekken ondersteuning van zijn zelfredzaamheid en participatie, voor zover hij in verband met een beperking, chronische psychische of psychosociale problemen niet op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, met mantelzorg of met hulp van andere personen uit zijn sociale netwerk voldoende zelfredzaam is of in staat is tot participatie.

dan heeft een aanvrager die onvoldoende zelfredzaam is recht op een maatwerkvoorziening, een tegemoetkoming uit de bijzondere bijstand is geen maatwerkvoorziening, een PGB van € 12-15 is dat wel.

Als we dit ook in relatie plaatsen tot wat verstaan wordt onder de noodzakelijke dagelijkse levensverrichtingen doorgaans afgekort met ADL en HDL⁸ dan wordt het standpunt dat wordt het ingenomen rond HH1 nog onbegrijpelijk.

Volgens ons stuit het idee om eventueel de kosten van de HH1 gedeeltelijk te vergoeden via de Bijzondere Bijstand op bezwaren omdat volgens de VNG daarmee de HH1 een algemene voorziening wordt, waarvoor zeker geen budget beschikbaar is.

We adviseren uw College dan ook een ander standpunt in te nemen zodat een aanvrager die het echt nodig heeft wel HH1 kan krijgen en niet alleen een financiële ondersteuning tijdens de overbrugging uit de HHT gelden, indien deze worden toegekend.

Om de overgang van de huidige Wmo naar de Wmo 2015 zo probleemloos mogelijk te laten verlopen, een zachte landing te laten maken, is het gewenst dat de betrokkenen zo vroegtijdig en duidelijk mogelijk worden geïnformeerd, waarbij brief en website slechts algemene hulpmiddelen zijn.

We adviseren uw College om met alle inwoners die momenteel een HH1 voorziening hebben een "keukentafelgesprek" te houden, niet alleen om de noodzaak van een voorziening vast te stellen maar ook om de verandering duidelijk te maken aan de betrokkenen. Mocht uit zo'n gesprek geconcludeerd worden dat betrokkene zelf voor een betaalde HH1 hulp gaat zorgen dan is het wijzen op de regeling "dienstverlening aan huis" een kleine doch zeer gewenste voorlichting.

Tot zover dit advies,

Namens de Wmo Adviesraad Schagen

Arthur M Brand, voorzitter

⁸ **Huishoudelijke dagelijkse levensverrichtingen** of **HDL** zijn de handelingen noodzakelijk voor het voeren van het huishouden. Het begrip wordt vooral in de zorg gebruikt om aan te geven in hoeverre iemand zelfstandig het huishouden kan voeren. Mensen die niet HDL zelfstandig zijn hebben huishoudelijke hulp nodig voor zaken als [koken](#), [kleren wassen](#) en schoonmaken van het huis. Een hogere graad van hulpbehoefte betreft mensen die ook [ADL](#) hulp nodig hebben.

ADL staat voor Algemene Dagelijkse Levensverrichtingen. Het zijn de dagelijks terugkerende basisverrichtingen die je moet doen om zelfstandig te kunnen blijven leven op een binnen de maatschappij fatsoenlijk geacht niveau.